

ЕТИКА ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ ШІ-СЕРВІСІВ

Кузьменко А. О.

кандидатка філологічних наук, доцентка,
докторантка кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені професора Є. Петухова
Херсонського державного університету
ORCID ID: 0000-0003-1189-1438

Бірюкова Д. В.

кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки
Університету митної справи та фінансів
ORCID ID: 0000-0002-1721-0122

Чижикова І. В.

старший викладач кафедри іноземної філології,
перекладу та професійної мовної підготовки
Університету митної справи та фінансів
ORCID ID: 0000-0003-2722-3257

У статті досліджено трансформації освітньо-наукового середовища в умовах цифровізації та інтеграції сервісів штучного інтелекту у процес викладання професійної іноземної мови. Актуальність дослідження полягає у необхідності розмежування етичного використання технологій штучного інтелекту (ChatGPT, Grammarly, DeepL та Microsoft Copilot) та розроблення практичних рекомендацій з дотримання академічної доброчесності. Метою дослідження є опис етичного використання сервісів штучного інтелекту науково-педагогічними працівниками під час викладання професійної англійської мови. Об'єкт дослідження – імплементація сервісів штучного інтелекту науково-педагогічними працівниками, предмет – етичні норми та ризики застосування технологій на основі штучного інтелекту науково-педагогічними працівниками у процесі викладання професійної англійської мови. У дослідженні представлено компаративний аналіз політик використання штучного інтелекту у 25 закладах вищої освіти України. Встановлено, що університети перебувають на етапі переходу від формальних декларацій до практичних регламентів, які диференціювали за ступенем деталізації (лаконічні, середні, розширені) та підходами (етичний, регуляторний, стратегічний, практико-орієнтований). У статті представлено матрицю етичного використання сервісів штучного інтелекту на різних етапах педагогічної діяльності (від планування занять та добору літератури до розроблення матеріалів, оцінювання та рефлексії). У роботі чітко розмежовано можливості штучного інтелекту, межі академічно доброчесного використання та приклади неетичної інтеграції. У висновках наголошено на тому, що застосування штучного інтелекту є невід'ємною частиною сьогоденною підготовки фахівців за умови дотримання принципів прозорості, критичного мислення та відповідальності.

Ключові слова: етичні норми, академічна доброчесність, цифровізація, штучний інтелект, професійна підготовка.

Kuzmenko A. O., Biriukova D. V., Chyzykova I. V. Ethics of teaching foreign languages using services of artificial intelligence

The article explores the transformation of the educational and scientific environment in the context of digitalization and the integration of artificial intelligence (AI) services into the process of teaching professional foreign languages. The relevance of the study lies in the necessity to distinguish the ethical use of AI technologies (ChatGPT, Grammarly, DeepL, and Microsoft Copilot) and to develop practical recommendations for maintaining academic integrity. The goal of the research is to describe the ethical application of AI services by academic staff during professional English language instruction. The object of the study is the implementation of AI services by academic staff, while the subject focuses on the ethical norms and risks of using AI-based technologies in the process of teaching professional English.

The study presents a comparative analysis of AI usage policies in 25 higher education institutions in Ukraine. It was established that universities are currently in a transition phase from formal declarations to practical regulations, which were differentiated by the degree of detail (concise, medium, extended) and approaches (ethical, regulatory, strategic, and practice-oriented). The article introduces a matrix for the ethical use of AI services at various stages of pedagogical activity (from lesson planning and literature selection to material development, assessment, and reflection). The work clearly distinguishes between AI capabilities, the boundaries of academically honest use, and examples of unethical integration. The findings emphasize that the application of artificial intelligence is an integral part of modern professional training, provided that the principles of transparency, critical thinking, and responsibility are observed.

Keywords: ethical norms, academic integrity, digitalization, artificial intelligence, professional training.

Вступ. Зі стрімким розвитком цифровізації та виникненням сервісів штучного інтелекту сучасний освітньо-науковий простір суттєво трансформується, відкриваючи нові можливості у викладанні іноземних мов. Застосування технологій штучного інтелекту (ChatGPT, Grammarly, DeepL, Microsoft Copilot) дає змогу науково-педагогічним працівникам з професійної іноземної мови удосконалити та оптимізувати процес підготовки занять, розробити ефективні завдання відповідно до необхідного рівня знань здобувачів (A1–C1), а також покращити засоби оцінювання. Однак надмірне використання штучного інтелекту в академічне середовище породжує низку етичних ризиків. Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю розуміння та усвідомлення значущості сервісів штучного інтелекту як педагогічного інструмента, диференціації меж доцільного застосування та надання практичних рекомендацій щодо використання штучного інтелекту у підготовці занять з професійної іноземної мови з дотриманням академічної доброчесності.

Методи та методики дослідження. Роботу виконано на основі комплексного підходу для визначення специфіки етичного застосування сервісів штучного інтелекту у процесі викладання професійної іноземної мови. Науковий пошук спирався на методи синтезу, аналізу, узагальнення та систематизації для опрацювання наукового матеріалу та нормативно-правових документів (вітчизняних і міжнародних). Компаративний аналіз дав змогу порівняти підходи щодо регулювання інтеграції сервісів штучного інтелекту у викладанні іноземних мов, зокрема професійної іноземної мови, уможливив визначення етичної допустимості у застосуванні штучного інтелекту під

час розроблення та провадження занять з професійної іноземної мови.

Результати. Останніми роками українські вчені Н. Партико, І. Смирнова, Т. Житомирська [5], С. Шаров [9] активно вивчають напрями використання штучного інтелекту в освіті та науці. Науковці Л. Філіпенко, О. Думанський, О. Козак [8], М. Суліван, А. Келлі та П. МакЛауфлан [14] досліджували основи використання системи ChatGPT в академічному середовищі. Сервіси з мовно-мовленнєвим аранжуванням тексту (Grammarly, QuillBot, Reverso, Paper Rater) описані у роботах Н. Родінової [7, с. 301], про можливість ризиків у дотриманні академічної доброчесності за використання штучного інтелекту говорять К. Бондаревська [1], Е. Бенке та А. Щоке [10], досвід інституційної імплементації сервісів штучного інтелекту презентовано у роботах О. Співаковського, С. Омельчука, В. Кобець, М. Полторацького, Д. Мальчикової, О. Леменчук [13].

З огляду на те, що «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності задля забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [4], важливо розуміти, що провідним є збереження довіри до результатів та досягнень автора [12]. Науковці Ю. Гаруст та Б. Павленко наголошують саме на «інтелектуальній чесності» [2, с. 88], тобто на відповідальності, порядності, прозорості у використанні та наданні оригінальної / автентичної інформації. Європейськими дослідниками Т. Фолтинек, С. Белобаба, І. Глендіннінг, З. Реза Хан, Р. Сантос, П. Павлетіч та Ю. Кравяр оприлюднено рекомен-

дації з питань етичного використання штучного інтелекту в освітній спільноті [11]. Законом України «Про академічну доброчесність» визначено легітимність використання сервісів штучного інтелекту, але за умов дотримання академічної доброчесності та чіткого декларування внеску автора [3].

З огляду на швидкі темпи цифровізації та загострення ризиків з академічної доброчесності вже 25 закладів вищої освіти України зарегламентували політики використання штучного інтелекту у своїй установі [6]. Серед таких закладів вищої освіти слід назвати Херсонський державний університет, Національний університет «Запорізька політехніка», Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Національний університет водного господарства та природокористування, Національний університет біоресурсів та природокористування України, Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди, Університет імені Альфреда Нобеля, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. Аналіз політик з використання технологій на основі штучного інтелекту дав нам змогу зробити узагальнення, що більшість українських університетів перебуває на етапі переходу від формальних декларацій до практичних регламентів. Основним принципом таких політик є прозорість, що передбачає декларування використання технологій на основі штучного інтелекту. Більшість політик орієнтує не на заборону, а на етичні межі використання сервісів штучного інтелекту. Усі заклади вищої освіти наголошують на неприпустимості видання згенерованого тексту за власне авторський. Однак існує певна невідзначеність та конфронтація поглядів, оскільки кожний заклад вищої освіти має різний ступінь деталізації політик з використання технологій штучного інтелекту: лаконічний (6–8 сторінок) – Харківський національний університет імені Семена Кузнеця, Національний університет «Запорізька політехніка», Херсонський державний аграрно-економічний університет тощо, які обмежуються декларацією принципів; середній (10–14 сторінок) – Київський інститут Національної гвардії України, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Короленка, Національний університет

«Києво-Могилянська академія», Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, Бердянський державний педагогічний університет тощо, які зазначають приклади дозволеного та забороненого; розширений (15+ сторінок) – Херсонський державний університет, Національний університет біоресурсів та природокористування України, Університет імені Альфреда Нобеля, Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут», Сумський державний університет, ТОВ «Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», що надають комплексні регламенти. Також можна відзначити різні підходи до висвітлення використання технологій на основі штучного інтелекту: етичний (Полтавський національний педагогічний університет імені В. Короленка), регуляторний (Херсонський державний університет), стратегічний (Харківський авіаційний інститут), практико-орієнтований (Бердянський державний педагогічний університет). Отже, українські заклади вищої освіти доволі активно та синхронно реагують на виклики сучасної цифровізації, штучного інтелекту, хоча наявна відсутність аудиту з інтеграції штучного інтелекту в педагогічну діяльність, методичних рекомендацій щодо використання сервісів штучного інтелекту під час розроблення занять, що стає викликом для етики використання технологій на основі штучного інтелекту.

Ми схильні вважати, що за сучасних умов професійної підготовки використання штучного інтелекту в освітньо-науковому середовищі є невід'ємним, оскільки довільні інтелектуальні системи допомагають науково-педагогічним працівникам ефективно організовувати тайм-менеджмент та опрацьовувати значні масиви інформації під час підготовки якісних занять з професійної іноземної мови: здійснювати добір належних джерел інформації, аналізувати дані, коригувати стиль тексту, виправляти помилки, створювати візуалізований супровід, тому вважаємо за доцільне запропонувати матрицю етичного використання сервісів штучного інтелекту науково-педагогічними працівниками на різних етапах підготовки та проведення занять з професійної іноземної мови (табл. 1).

Таблиця 1

**Використання ШІ-сервісів науково-педагогічними працівниками
на різних етапах підготовки та проведення занять з професійної іноземної мови**

Сервіс	Можливості	Використання в межах академічної доброчесності	Неетичне використання
<i>Етап планування заняття</i>			
ChatGPT	Генерація ідей для теми, формулювання цілей заняття, створення структури заняття (Warming-up, Main Body, Conclusion, Reflection)	Використання задля натхнення, адаптація матеріалу НПП, доопрацювання та критичний погляд	Повне копіювання згенерованого матеріалу без редагування та декларування ШІ
Grammarly	Перевірка формулювань інструкцій, уточнення академічної англійської мови	Перевірка власного тексту	Автоматичне створення методичних рекомендацій без авторського внеску
<i>Етап добору рекомендованої літератури</i>			
Semantic Scholar / Google Scholar / Scite.ai	Пошук та аналіз джерел	Добір належної літератури	Копіювання чужих ідей без посилання на автентичне джерело
Scholarcy	Узагальнення матеріалів статей	Швидке розуміння змісту	Використання згенерованого узагальнення без власної критики, оцінки
Connected Papers	Встановлення зв'язків між статтями	Структурування літератури	Використання готового огляду літератури без власного осмислення
Zotero / Mendeley	Менеджер джерел	Правильне оформлення бібліографічного опису джерел	Некоректне цитування
<i>Етап розроблення навчальних матеріалів</i>			
DeepL	Переклад професійних текстів, адаптація матеріалів до рівня A1–C1	Редагування перекладу, перевірка термінології	Подання машинного перекладу як авторського
Canva	Створення презентацій, візуальних матеріалів	Використання шаблонів з дотриманням ліцензійних вимог	Використання неліцензійних зображень без вказівки на джерело використання
<i>Етап підготовки вправ і завдань</i>			
ChatGPT	Створення тестових завдань (MCQ, gap-fill, role-play), кейсів до професійного спілкування	Перевірка змісту, відповідності програмі, адаптація до рівня знань здобувача, доопрацювання та редагування	Використання згенерованих вправ та завдань без перевірки, аналізу та редагування
<i>Етап проведення заняття</i>			
Google Translate	Уточнення значення професійної лексики	Демонстрація як допоміжного інструмента з поясненням обмежень	Підміна навчання перекладом текстів замість формування мовної компетенції
Microsoft Copilot	Генерація прикладів діалогів	Використання як додаткового ресурсу із зазначенням джерела	Імітація власного мовлення ШІ-відповідями
<i>Етап оцінювання результатів навчання</i>			
ChatGPT	Допомога у формулюванні критеріїв та показників оцінювання	Використання з безпосереднім аналізом НПП та врахуванням усіх особливостей умов та вимог	Автоматичне оцінювання без аналізу робіт
Turnitin	Перевірка академічної доброчесності письмових робіт	Інтерпретація звітів з урахуванням контексту	Безпеліційне звинувачення здобувача лише на підставі відсотка збігів
<i>Етап рефлексії та вдосконалення навчання</i>			
ChatGPT	Аналіз відгуків здобувачів, пропозиції щодо покращення навчання	Використання як аналітичного інструмента з критичною оцінкою результатів	Передача конфіденційних даних здобувачів без погодження

Висновки. Отже, імплементація штучного інтелекту науково-педагогічними працівниками у процесі підготовки та проведення занять з професійної іноземної мови уможливується за дотримання принципів академічної доброчесності, серед яких основними цінностями є прозорість застосування, критичне мислення, чесність, оригінальність, збереження авторства науково-педагогічного працівника, відповідальність.

Необхідно декларувати використання сервісів штучного інтелекту, обов'язково перевіряти достовірність інформації, нести відповідальність за автоматизацію оцінювання. Перспективним вбачаємо розроблення методичних матеріалів для інтеграції тем з реалізації доброчесного використання штучного інтелекту в освіті та науці у межах освітніх компонент з дисциплін професійного спрямування.

Список використаних джерел

1. Бондаревська К. Штучний інтелект vs академічна доброчесність: виклики і можливості. *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище*. Львів–Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 58–60.
2. Гаруст Ю., Павленко Б. Академічна доброчесність – шлях до захисту інтелектуальної власності українських науковців. *Правові горизонти*. 2017. С. 88–95.
3. Про академічну доброчесність: Закон України. URL: <https://ksuonline.kspu.edu/course/view.php?id=3232>.
4. Про освіту: Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Патирко Н., Смирнова І., Житомирська Т. Академічна доброчесність в епоху штучного інтелекту: виклики та можливості для здобувачів освіти. *Теорія навчання*. 2024. 72. С. 265–268. URL: <http://innovpedagogy.od.ua/archives/2024/72/55.pdf>.
6. Реєстр установ, що мають інституційні політики використання штучного інтелекту. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18704313>.
7. Родінова Н. Штучний інтелект vs академічна доброчесність. *Культура, інформація, комунікація: міждисциплінарний діалог*. Київ: НАКККіМ, 2025. С. 300–301.
8. Філіпенко Л., Думанський О., Козак О. Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії*. 2023. 19 с. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/380>.
9. Шаров С. Сучасний стан розвитку штучного інтелекту та напрямки його використання. *Українські студії в європейському контексті*. 2021. № 6. С. 136–144. URL: http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137.
10. Benke E., Szöke A. Academic integrity in the time of artificial intelligence: Exploring student attitudes. *Italian Journal of Sociology of Education*. 2024. № 16 (2). P. 91–108. DOI: <https://doi.org/10.14658/PUPJIJSE2024-2-5>.
11. Foltynek T., Bjelobaba S., Glendinning I. *ENAI Recommendations on the ethical use of Artificial Intelligence in Education*. 2023. № 19 (12). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40979-023-00133-4>.
12. Kuzmenko A., Solodiuk N., Petrova Ya., Kozinets I. Culture of academic integrity of postgraduate students in Ukraine: peculiarities of development and formation. *Revista on line de politica e Gestao Educacional*. 2023. № 27. 2 p. DOI: <https://doi.org/10.22633/rpge.v27iesp.2.18782>.
13. Spivakovsky O., Omelchuk S., Kobets V., Poltoratskyi M., Malchykova D., Lemeshchuk O. Institutional regulation of using ai-based services through the kano model: the case of Kherson state university. *Information technologies and learning*. 2025. № 108. P. 129–157.
14. Sullivan M., Kelly A., McLaughlan P. ChatGPT in higher education: Considerations for academic integrity and student learning. *Journal of Applied Learning and Teaching*. 2023. VI. I. DOI: <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.17>.

References

1. Bondarevska, K. (2023). Shtuchnyi intelekt vs akademichna dobrochesnist: vyklyky i mozhlyvosti. [Artificial intelligence vs academic integrity: challenges and opportunities]. *Akademichna dobrochesnist, vidkryta nauka ta shtuchnyi intelekt: yak stvoryty dobrochesne osvितne seredovyshche – Academic Integrity, Open Science and Artificial Intelligence: How to Create an Ethical Educational Environment*. Lviv–Toruń: Liha-Pres. P. 58–60 [in Ukrainian].
2. Harust, Yu., Pavlenko, B. (2017). Akademichna dobrochesnist – shlyakh do zakhystu intelektualnoyi vlasnosti ukraiyinskykh naukovtsiv. [Academic integrity is a way to protect the intellectual property of Ukrainian scientists]. *Pravovi horyzonty – Legal horizons*. P. 88–95 [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy “Pro akademichnu dobrochesnist”. [Law of Ukraine “About academic integrity”]. Retrieved from: <https://ksuonline.kspu.edu/course/view.php?id=3232> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy “Pro osvitu”. [Law of Ukraine “About education”]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
5. Patyrko, N., Smyrnova, I., Zhytomyrska, T. (2024). Akademichna dobrochesnist v epokhu shtuchnoho intelektu: vyklyky ta mozhlyvosti dlia zdobuvachiv osvity. [Academic integrity in the era of artificial intelligence: challenges and opportunities for learners]. *Teoriia navchannia. – Theory of Learning*. 72. P. 265–268. Retrieved from: <http://innovpedagogy.od.ua/archives/2024/72/55.pdf> [in Ukrainian].
6. Reiestr ustanov, shcho maiut instytutsiini polityky vykorystannia shtuchnoho intelektu. [Register of institutions that have institutional policies on the use of artificial intelligence]. Retrieved from: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18704313> [in Ukrainian].
7. Rodinova, N. (2025). Shtuchnyi intelekt vs akademichna dobrochesnist. [Artificial intelligence vs academic integrity]. *Kultura, informatsiia, komunikatsiia: mizhdystsyplynarnyi dialoh. – Culture, Information, Communication: Interdisciplinary Dialogue*. Kyiv. *National Academy of Culture and Arts Management*. P. 300–301 [in Ukrainian].
8. Filipenko, L., Dumanskyi, O., Kozak, O. (2023). Akademichna dobrochesnist v naukovomu ta osvitnomu seredovyshchi zakladiv osvity Ukrainy: pohliad kriz pryzmu naiavnosti shtuchnoho intelektu. [Academic integrity in the scientific and educational environment of higher education institutions of Ukraine: a view through the prism of artificial intelligence]. *Akademichni vizii. – Academic Visions*. 19. Retrieved from: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/380> [in Ukrainian].
9. Sharov, S. (2021). Suchasnyi stan rozvytku shtuchnoho intelektu ta napriamky yoho vykorystannia. [The current state of artificial intelligence development and directions of its use]. *Ukrainski studii v yevropeiskomu konteksti. – Ukrainian Studies in the European Context*. 6. P. 136–144. Retrieved from: http://obrii.org.ua/usec/storage/conference/zb_vol6_2023.pdf#page=137 [in Ukrainian].
10. Benke, E., Szóke, A. (2024). Academic integrity in the time of artificial intelligence: exploring student attitudes. *Italian Journal of Sociology of Education*. 16 (2). P. 91–108. DOI: <https://doi.org/10.14658/PUPJIJSE2024-2-5>.
11. Folynek, T., Bjelobaba, S., Glendinning, I. (2023). ENAI recommendations on the ethical use of artificial intelligence in education. 19 (12). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40979-023-00133-4>.
12. Kuzmenko, A., Solodiuk, N., Petrova, Ya., Kozinets, I. (2023). Culture of academic integrity of postgraduate students in Ukraine: peculiarities of development and formation. *Revista on line de politica e Gestao Educacional. Araraquara*. 27. 2. DOI: <https://doi.org/10.22633/rpge.v27iesp.2.18782>.
13. Spivakovsky, O., Omelchuk, S., Kobets, V., Poltoratskyi, M., Malchykova, D., Lemeshchuk O. (2025). Institutional regulation of using AI-based services through the Kano model: the case of Kherson State University. *Information Technologies and Learning*. 108. P. 129–157. DOI: 10.33407/itlt.v108i4.6269.
14. Sullivan, M., Kelly, A., McLaughlan, P. (2023). ChatGPT in higher education: considerations for academic integrity and student learning. *Journal of Applied Learning and Teaching*. VI. I. DOI: <https://doi.org/10.37074/jalt.2023.6.1.17>.

Дата першого надходження статті до видання: 03.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 13.05.2026